

BUSINESS & DIPLOMACY REVIEW

**1. évfolyam, 1. szám
2023/1**

TARTALOM

- Sáringer János: Magyar-lengyel diplomáciai kapcsolatok 1990-1993 között, a magyar diplomácia szempontjából
- Gyene Pál: Magyarország partnerállamai a Türk Államok Szervezetében – (geo)politikai körkép
- Prantner Zoltán, Abdallah Abdel-Ati Al-Naggar: Amikor a Közel-Kelet közelebb került: a kuvaiti uralkodó 1981-es magyarországi látogatása
- Viczai Péter Tamás: Az orosz nagyhatalmi törekvések a nemzetközi politikai folyamatok tükrében
- Sági Judit: Adópolitikai reformok a COVID idején
- András Gábor, Czeglédi Csilla: Szakmai etika oktatása a nemzetközi gazdálkodás alapképzésen. Mit oktassunk és miért?

Business & Diplomacy Review

Kiadó: Budapesti Gazdasági Egyetem

Szerkesztőség

1165 Budapest, Diósy Lajos u. 22-24.

Főszerkesztő

Sáringer János

Felelős szerkesztő

Sáringer János

Nagy Milada

Szerkesztőbizottság tagjai

Csekő Katalin, elnök

Bába Iván

Ferkelt Balázs

Juhász Tímea

Nagy Milada

Marinovich Endre

Murádin János Kristóf

Válóczi Marianna

Tipográfia és tördelés

Nagy és Heteyi Kft.

ISSN 3004-0116

HU ISSN 3004-0116

Business & Diplomacy Review állandó lektorai

Prof. Dr. Bajomi-Lázár Péter, PhD

Dr. habil. Buday-Sántha Andrea, PhD

Dr. Csekő Katalin, PhD

Dr. habil. Domonkos Endre, PhD

Dr. Ferkelt Balázs, PhD

Dr. Gyene Pál, PhD

Dr. Harsányi Dávid, PhD

Dr. Horváth Annamária, PhD

Dr. habil. Krasztev Péter, PhD

Dr. habil. Juhász Tímea, PhD

Dr. Marosán Bence Péter, PhD

Dr. habil. Murádin János Kristóf, PhD

Dr. Nagy Milada, PhD

Dr. Pólya Éva, PhD

Dr. habil. Sáringer János, PhD

Dr. Válóczy Marianna, PhD

Dr. Zelena András, PhD

TARTALOM

Magyar–lengyel diplomáciai kapcsolatok 1990–1993 között, a magyar diplomácia szempontjából <i>Sáringer János</i>	5
Magyarország partnerállamai a Türk Államok Szervezetében – (geo)politikai körkép <i>Gyene Pál</i>	25
Amikor a Közel-Kelet közelebb került: a kuvaiti uralkodó 1981-es magyarországi látogatása <i>Prantner Zoltán, Abdallah Abdel-Ati Al-Naggar</i>	47
Az orosz nagyhatalmi törekvések a nemzetközi politikai folyamatok tükrében <i>Viczai Péter Tamás</i>	74
Adópolitikai reformok a COVID idején <i>Sági Judit</i>	88
Szakmai etika oktatása a nemzetközi gazdálkodás alapképzésen. Mit oktassunk és miért? <i>Andrási Gábor, Czeglédi Csilla</i>	105

Jelen számunk szerzői

- Dr. Abdallah Abdel-Ati Al-Naggar, PhD, kutató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, abdallah.alnaggar@gmail.com
- Dr. András Gábor, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, andrasi.gabor@uni-bge.hu
- Dr. Czeglédi Csilla, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, czegledi.csilla@uni-bge.hu
- Dr. Gyene Pál, PhD, főiskolai docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, Gyene.Pal@uni-bge.hu
- Dr. Prantner Zoltán, PhD, egyetemi docens, Kodolányi János Egyetem, prantner.zoltan@gmail.com
- Dr. habil. Sági Judit, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, sagi.judit@uni-bge.hu
- Dr. habil. Sáringer János, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, Saringer.Janos@uni-bge.hu
- Dr. Viczai Péter Tamás, CSc, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, viczai.petertamas@uni-bge.hu

---

MAGYARORSZÁG PARTNERÁLLAMAI A TÜRK ÁLLAMOK SZERVEZETÉBEN – (GEO)POLITIKAI KÖRKÉP

Gyene Pál

Absztrakt

A 2009-ben életrehívott Türk Tanács – 2021-től új hivatalos nevén a Türk Államok Szervezete – jelenleg öt török nyelvű tagállamot tömörítő kormányközi szervezet. Négy alapítója Törökország, Azerbajdzsán, Kazahsztán és Kirgizisztán volt. 2019-ben Üzbegisztán teljes jogú tagként, míg 2018-ban és 2021-ben Magyarország, illetve Türkmenisztán megfigyelőként csatlakozott. A perzsa nyelvű Tádzsikisztán nem vesz részt az együttműködésben. A Türk Államok Szervezetének tagállamai az utóbbi években a magyar külpolitikai kiemelt fókuszú célországaként jelentek meg. Az alábbi tanulmányban egy rövid áttekintést kívánunk nyújtani, hogy az öt teljes jogú tag, valamint a két megfigyelő milyen stratégiai, politikai és esetlegesen gazdasági előnyöket remélhet az együttműködéstől. A szervezet létrejöttének első számú kezdeményezője az erdoğani Törökország volt, amely a Közel-Kelet és a Balkán mellett a közép-ázsiai türk országokban is igyekszik regionális nagyhatalmi befolyását építeni. A 2020-as karabahi háborúban egyértelműen felértékelődött Azerbajdzsán regionális súlya is. A 2016-os elnökváltás óta külgazdasági téren dinamizálódó Üzbegisztán számára a nyitáshoz szintén kézenfekvő kereteket jelent a szervezet, míg az orosz dominanciájú posztszovjet integrációs tömbökbe mélyen beágyazott Kazahsztán és Kirgizisztán számára is enyhíthet az orosz medve egyre „fojtogatóbb” ölelésén. Magyarországnak pedig uniós tagállamként minden esélye megvan arra, hogy a jövőben ezen országok számára még inkább felértékelődjön, amit a saját gazdasági é politikai pozícióinak javítására használhat fel.

Kulcsszavak: Türk Tanács, Török Államok Szervezete, Törökország, Azerbajdzsán, Kazahsztán, Kirgizisztán, Üzbegisztán

Abstract

The Organization of Turkic States – established under the name of Turkic Council in 2009 – is an intergovernmental organization comprising five Turkic-speaking member states. The four founders were Turkey, Azerbaijan, Kazakhstan and Kyrgyzstan. In 2019, Uzbekistan became a full member, while in 2018 and in 2021 respectively, Hungary and Turkmenistan joined as observers. Persians speaking Tajikistan does not participate in the cooperation. In recent years the member states of the organization of have become a prime focal area of Hungarian foreign policy. Below in this study, we would like to provide a brief overview about the possible strategic, political and economic benefits the five full members, as well as the two observers can hope from the cooperation. The prime initiator of the organization was Erdoğan's Turkey which, besides the Middle East and the Balkans, also tries to exert regional influence sphere among the Turkic speaking states of post-soviet Central-Asia. The Karabakh war of 2020 clearly increased in the regional weight of Azerbaijan a close ally of Turkey as well. Since president Savkat Mirziyoyev coming to power in 2016 for the foreign politically dynamizing Uzbekistan the organization also offers an handful framework for the opening up, while for Kazakhstan and Kyrgyzstan – both deeply embedded in Russian dominated post-Soviet integration blocs - it can relieve the increasingly “suffocating” embrace of the “Russian Bear”. And Hungary as the only EU member participant of the organization has every chance of becoming even more important European bridgehead for these above mentioned countries in the future, so it can strengthen its own economic and political positions within the EU and in the wider Eurasia.

Keywords: Turkic Council, Organization of Turkic States, Turkey, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan

Bevezetés – A Türk Államok Szervezete

A török államok földrajzi és történelmi széttagoltságuknál fogva, másrészt az 1991-ig tartó szovjet uralom miatt, s viszonylag későn foghattak a saját, regionális-kulturális alapokon álló nemzetközi

szervezeteik létrehozásához. Míg Törökország sikeresen nyerhetett felvételt a legtöbb nagy nyugati intézménybe (így például a NATO-ba vagy az Európa Tanácsba), addig a függetlenségüket elnyerő Azerbajdzsánnak és a közép-ázsiai államoknak a nemzetközi rendszerbe integrálódása egy merőben új fejlemény volt. Ráadásul függetlenségük ellenére a közép-ázsiai és kaukázusi török államok külpolitikai mozgásterét erősen befolyásolja Oroszország és Kína, ami miatt néhány közülük tagja lett orosz vagy orosz–kínai vezetésű nemzetközi szervezeteknek.¹⁷

Azonban pontosan ezen hatalmak ellensúlyozására, illetve Törökország aktivizmusa révén indult meg nagy lendülettel az 1990-es évek elején az ösztörök szervezetek létrehozása – ekkor még elsősorban a kultúra területén. [1] A 2009-ben létrehozott Türk Tanács hamar a török nyelvű országok elsősorban kormányközi egyeztető fórumává vált: jelenleg a szervezet öt teljes jogú tagállamot, valamint két megfigyelő országot (Magyarország és Türkmenisztán) tömörít. Négy alapítója Törökország, Azerbajdzsán, Kazahsztán és Kirgizisztán voltak. 2016-ban Üzbegisztán először megfigyelőként, majd 2019-ben teljes jogú tagként, míg 2018-ban Magyarország szintén megfigyelőként csatlakozott. 2021 óta szintén megfigyelő státuszban van jelen a szervezetben Türkmenisztán, ugyanakkor a perzsa nyelvű Tádzsikisztán nem vesz részt az együttműködésben.

Ezzel a Türk Tanács világviszonylatban sem elhanyagolható szervezetté vált, hiszen lakosságszámát tekintve meghaladja a 150 millió főt, gazdaságát tekintve pedig – főleg Közép-Ázsia – a világ egyik dinamikusan fejlődő régiója. Ráadásul nem elhanyagolható szempont, hogy energiahordozókban rendkívül gazdag országokról van szó (kivéve Törökországot – azonban ezt a hiányosságot Ankara regionális energiaelosztó szerepe képes ellensúlyozni). [2]

A szervezet keretei között eddig nyolc államfő és kormányfői csúcstalálkozóra került sor, az utolsóra 2021 novemberében Isztambulban, ahol az együttműködés nevét Türk Államok Szervezetére

---

17 Kazahsztán és Kirgizisztán egyaránt tagjai az Oroszország által dominált Eurázsiai Gazdasági Uniónak, valamint a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete katonai együttműködésének (Collective Security Treaty Organization – CSTO), a kínai kezdeményezésre életrehívott Sanghaji Együttműködés Szervezetének (Shanghai Cooperation Organization – SCO) pedig Kazahsztán és Kirgizisztán mellett Üzbegisztán is tagja.

(a továbbiakban TÁSZ) változtatták. Szintén a TÁSZ keretei között működik a Török Nyelvű Államok Parlamenti Közgyűlése (TURKPA) és a Nemzetközi Türk Kulturális Szervezet (TURKSOY). A térségen belüli gazdasági különbségek felszámolásához és a türk kohézió megteremtéséhez a jelenleg is működő fórumok mellett a Türk Beruházási Alap is segítséget és támogatást nyújt. [3]

2019-ben a szervezet képviseleti irodát nyitott Budapesten, amely a szervezet első és mind ez idáig egyetlen diplomáciai képviseletéként működik az Európai Unióban. Azóta a TÁSZ tagállamai magyar külpolitika „keleti nyitásának” kiemelt fókuszterületét képezik. Magyarország 2020 májusában bejelentette csatlakozását a Türk Tanács befektetési alapjához; a magyar Eximbank mintegy 380 millió eurós hitelkeretet különített el a szervezet tagországai számára (ebből a magyar–török reláció csaknem 200 milliót tesz ki, míg az azeri, kazah és üzbég partnerek 80-80-80 millióval, Kirgizisztán pedig mintegy 30 millióval részesedik).

Mint azt Orbán Viktor magyar miniszterelnök is kihangsúlyozta a szervezet bakui csúcstalálkozóján, a Türk Tanács tagállamaival folytatott külkereskedelmünk volumene csaknem megduplázódott az elmúlt tíz évben. Talán Üzbegisztánt – mint a magyar export potenciálisan egyik legígéretesebb célországát – érdemes külön is kiemelnünk, hiszen a magyar gyógyszerkivitel, csak 2020 folyamán mintegy 40%-kal növekedett. Hosszabb távon a TÁSZ együttműködésében résztvevő országok kulcsfontosságú hídfit képezhetnek Magyarország számára Kína, különösen pedig az „Egy Övezet, Egy Út” kezdeményezés projektjeihez történő kapcsolódáshoz, hiszen a közép-ázsiai köztársaságok az ambiciózus kínai infrastrukturális fejlesztések talán legfontosabb célországai. [4]

Jelen tanulmányban azonban nem elsősorban a TÁSZ keretei között való megvalósuló, mégoly ígéretes multilaterális együttműködést helyezem a vizsgálat középpontjába, és nem is Hazánk a türk nyelvű államokkal kialakított külkereskedelmi kapcsolatrendszerének feltérképezésére vállalkozom. Ehelyett egy rövid (geo)politikai áttekintést kívánok nyújtani, elsősorban a TÁSZ egyes tagállamaira fókuszálva, röviden bemutatva azok pillanatnyi belpolitikai helyzetét, illetve, hogy ennek függvényében milyen geostratégiai érdekek érvényesítésére törekednek a Türk Államok Szervezetének együttműködése mentén. Reményem szerint ebből a vázlatos áttekintésből

azért majd az is kirajzolódik, hogy a szóban forgó országokkal való szorosabb együttműködés milyen eddig esetleg kiaknázatlan potenciált illetve perspektívát tartogat Magyarország számára.

Törökország

Törökország utóbbi két évtizedének politikája összeforrott Recep Tayyip Erdoğan nevével. Az akkor még mérsékel „Európa konform” iszlamista politikusnak tartott Erdogant, aki korábban Isztambul polgármestereként is szolgált volt az „muszlim-demokrata” Igazság és Fejlődés Pártja (Adalet ve Kalkınma Partisi – AKP) színeiben 2003-ban választották miniszterelnökké. Az AKP Erdoğan 2003-as győzelme óta még sohasem veszített el parlamenti választást, igaz 2018 óta az ultranacionalista szélsőjobboldali Nemzeti mozgalom Pártjával (Milliyet Hareket Partisi – MHP) kormányoz koalícióban. A nacionalista körök, különösen a magát a szekuláris kemalista nemzetállami modell őrzőjének tekintő hadsereg felső vezetése kezdetben nem rokonszenvezett az iszlamista szimpátiákkal vádolt és az akkor még kurdbarátnak tartott Erdogannal, ám a miniszterelnök többek között az „Ergenekon-összeesküvés” kapcsán nagyrészt megtisztította a tábornoki kart a vele szembenálló klikktől (bár ezeket a bírói ítéleteket a török Legfelsőbb Bíróság később érvénytelenítette). [5]

A 2016-os elvetélt katonai puccskísérlet után pedig úgy tűnik végleg leszámolt a hadsereg kemalista köreivel és látványosan megerősítette személyes hatalmát. 2014 óta már államfői minőségében kormányzó Erdoğan 2017-ben népszavazást írt a kormányforma váltásról, amelyen igaz minimális többséggel a szavazatok 51%-val az Erdogant támogatók kerültek többségbe és Törökország prezidenciális köztársasággá alakult. [6] Az országban sokak aggodalmaira rácáfolva azóta sem kérdőjeleződött meg az alapjaiban szekuláris államrend, az viszont joggal felvethető, hogy Erdoğan személyi hatalma vajon demokratikus választások útján még megingatható-e? A 2019-es isztambuli polgármester választáson végül is minden visszaélés dacára az ellenzéki jelölt tudott diadalmaskodni. [7]

A rendkívül szerteágazó stratégiai érdekekkel és Zbigniew Brzezinski által is „sarkalatos” geopolitikai jelentőséggel [8] bíró államok közé sorolt Törökország rendkívül komplex külpolitikai agendájának

a bemutatása nyilvánvaló módon szétfeszítené jelen tanulmány terjedelmi kereteit. Annyit általánosságban kijelenthetünk, hogy a kemalista érában, különösen a hidegháború évtizedeiben Törökország meglehetősen bezárkózó ország benyomását keltette, amely saját belső reformjaival van elfoglalva. Erdoğan hatalomra jutása óta a török diplomácia látványosan dinamizálódott a Balkán és Közel-Kelet mellett, a Kaukázus és Közép-Ázsia térségében is. A Törökországgal foglalkozó szakértők, ezt az újkeletű aktivizmust előszeretettel – bár talán némi túlzással – „neo-ottomanizmusként” is aposztrofálják. [9]

A türk nyelvű szovjet utódállamokkal ápolt nexust tekintve, túl azon, hogy a törököket szoros etnikai, nyelvi és kulturális kötelékek fűzik a térség népeihez, az alapvetően még mindig szekuláris Törökország egy sok szempontból vonzó politikai modellt és modernizációs mintát kínált a fiatal közép-ázsiai köztársaságok számára. A függetlenné válást követő első években mintegy 1,2 milliárd dollárnyi török befektetés és kölcsön áramlott a közép-ázsiai országokba, a török műholdas televízió csatornák pedig azóta is töretlen népszerűségnek örvendenek, illetve igen komoly közvéleményformáló erővel bírnak. [10] Törökország, szemben például az iráni síita teokráciával tehát mind a mai napig igen népszerű a türk nyelvű posztsovjet köztársaságok közvéleményének szemében.

Törökország jelentősége a kaukázusi és közép-ázsiai relációban a 2022 februárjában kirobbant orosz-ukrán háború eseményeinek fényében csak úgy tűnik még inkább felértékelődik. Törökország egyelőre úgy tűnik mesterien egyensúlyoz az euroatlanti szövetség és Oroszország között. Miközben a nemzetközi közösség nyomására, pár napos hezitálás után lezárta a tengerszorosokat az orosz hadihajók előtt, valamint fegyvereket – köztük a közelmúlt egyik legnagyobb haditechnikai sikertörténeteként elkönnyelhető Bayraktar drónokat – ad el Ukrajnának, eközben egyelőre mégis sikerült fenntartani a partneri viszonyt Oroszországgal. Törökország nem csatlakozott a nyugati gazdasági szankciókhoz, menedéket kínál a nyugati kikötőkből elűzött orosz oligarchák jachtjainak is. [11]

Bár Európa második világháború óta legvéresebb fegyveres konfliktusának a kimenetelét e sorok papírra vetésekor még igen nehéznek tűnik megjósolni, az már nagy biztonsággal kijelenthető, hogy Törökország globális és regionális stratégiai jelentősége minden bizonnyal növekedni fog, elsősorban sarkalatos energetikai tranzit

és elosztó szerepe okán. Az orosz energiahordozók alternatívájaként szóba jöhet az azeri, illetve egy transzkaspi vezető megvalósulása esetén kazah és türkmén földgáz, illetve kőolaj Európába irányuló exportja, csak Törökországon keresztül valósítható meg. [12] Törökország tehát nem csak Magyarország, de a nyugati nagyhatalmak számára is megkerülhetetlen szereplő lesz az Oroszország elszigetelésére irányuló újabb „Nagy játszma”.¹⁸ [13]

Azerbajdzsán

A mai Azerbajdzsán területe, már csak földrajzi elhelyezkedése okán is, a történelem folyamán stratégiai szempontból mindig kritikus fontosságú régióknak számított. Három nagy birodalom – az orosz, az oszmán és a perzsa – határvidékének számított, ugyanakkor átjárót is képezett Európa és a Közel-Kelet, illetve Közép-Ázsia között, észak-déli és kelet-nyugati irányban egyaránt. Az azeriek, nem csak türkök, hanem gyakorlatilag török nyelvű nép, nyelvük a Törökországban beszélt nyelvváltozathoz nagyon közel áll, ők is a türk nyelvek nyugati ún. oguz ágához tartoznak, meg ha egyébként latin betűs ABC-jük valamelyest el is tér a Törökországban használatostól. Az azeri törökök ugyanakkor évszázadokon keresztül perzsa uralom alatt éltek, így vallási szempontból síták. Hozzáteve, hogy a szovjet korszak évtizedeinek köszönhetően az azeri társadalom is erősen szekularizálódott. Az iráni teokráciával való szomszédosság ellenére a síita vallási identitásnak tehát közel sincs olyan fontos szerepe, mint a török testvérnép iránt érzett szimpátiának. Még akkor sem, ha Iránban óvatos becslések szerint is legalább 20–30 millió azeri török etnikumú lakos él, akik viszont mélyen integrálódtak a vallásos iráni társadalomba (többek között maga Hamenei nagyjajattollah is anyai ágon azeri származású). [14]

Azerbajdzsán jelentőségét Közép-Ázsia, illetve a Kaszpi-tengeri térség szénhidrogén exportját tekintve nehéz lenne túlbecsülni. Ez az egyetlen olyan állam, amelyik Oroszországgal és Iránnal egyaránt

---

¹⁸ Persze, hogy a XIX. századi a brit és cári birodalom közötti ún. „Nagy játszma” a XXI. században mennyire vonható analógia az vitatható. De mindenesetre ebben az irányban érvel a tanulmányban hivatkozott szerzők közül többek között: Brezinski, Rashid, Cooley

közvetlenül határos, egyúttal – logikus módon – az egyedüli lehetséges tranzitország, melyen keresztül a közép-ázsiai kőolaj és földgáz a két említett állam megkerülésével nyugatra exportálható. Emellett a kilencvenes évektől kezdve Azerbajdzsánnal már nemcsak tranzitországgként, de (regionális szinten) igen jelentős szénhidrogén-kitermelő államként is számolni kell.

A világ első olajkútját a Bakuhoz közeli Bibi-Heybat olajmezőn helyezték üzembe 1847-ben. Az első olajtanker hajó, a Zoroaster szintén azeri olajat szállított Baku kikötőjéből a Kaszpi-tengeren. 1901-ben a Baku környéki olajmezők adták a világ olajtermelésének több mint 50%-át és Oroszországnak a 95%-át. Abszolút mennyiségben a kitermelés a csúcstól 1943-ban érte el, a második világháború folyamán a szovjet hadsereg üzemanyagigényének háromnegyedét az azeri olajmezőkről elégítették ki. [15] A világháborút követően ugyanakkor az azerbajdzsáni olajkitermelés volumenének csökkenése volt a jellemző, az 1960-as évektől kezdődően pedig – a nyugat-szibériai lelőhelyek feltárásának következtében – az azeri olajmezők jelentőségüket veszítették a Szovjetunió belül. 1980-ban az Azerbajdzsáni Szovjet Köztársaság már csak 3%-át szolgáltatta a szovjet olajkitermelésnek. [16]

Az azeri szénhidrogén-kitermelés újbóli felfutása Azerbajdzsán függetlenségének elnyerése után következett be. Az új állam politikai vezetése felismerte a nyilvánvalóan óriási gazdasági és stratégiai lehetőségeket ígérő szektor fejlesztésének fontosságát. Az első jelentős konkrét lépésre 1994. szeptember 20-án került sor, amikor is – hosszas tárgyalásokat követően – sikerült megállapodni egy elsősorban nyugati nagyvállalatokból álló konzorciummal három Kaszpi-tengeri olajmező, az Azeri, a Csirag és a Gunasli 30 évre szóló kiaknázásáról. További jelentős kőolajkészletek rejtőznek még a Kaszpi-tenger fenekén, az Araz–Sark–Alov, illetve a Szerdar/Kjapaz mezőkön – ezek kitermelésének belátható időn belüli megkezdését azonban valószínűtlenné teszik a Kaszpi-tenger delimitációjáról Iránnal és Türkmenisztánnal fennálló viták. A becslések szerint Azerbajdzsán jelenleg a világ kőolajtartalékainak körülbelül 0,5%-ával rendelkezik. Ez globális szinten nem nevezhető kimondottan jelentősnek, ugyanakkor regionális szinten – különösen az európai szénhidrogénimport-diverzifikáció szempontjából – Azerbajdzsán mégis kiemelkedő stratégiai fontosságú termelő és tranzitországnak tekinthető. [17]

Azerbajdzsán stratégiai Akhillesz-sarka volt ugyanakkor az évtizedeken keresztül „befagyott” Hegyi-Karabah konfliktus. Az első karabahi háborúban, amely tulajdonképpen már a Szovjetunió szét-hullását megelőzően kezdetét vette a két tagköztársaság között, a polgárháborús spirálba sodródó Azerbajdzsán megalázó vereséget szenvedett a nála lakosságát tekintve sokkalta kisebb Örményországtól, akik az oroszok szimpátiáját és esetenkénti fegyveres támogatását élvezték. Az 1994-ben megkötött tűzszünetről számítva mintegy 25 éven keresztül a de facto örmény ellenőrzés alá került Karabah egyike lett a posztszovjet térség „befagyott” konfliktuszónáinak a moldovai Transzdnisztriahoz, vagy a grúziai Abháziához hasonlóan. [18] A jelenlegi elnök édesapja, az Azerbajdzsáni szovjetköztársaság utolsó párttitkára Hejdar Alijev viszont a háború lezárásának köszönhetően tudta konszolidálni személyi hatalmát. [19]

A karabahi konfliktus nyomán mintegy két egymással szembenálló „stratégiai háromszög” kialakulásának lehettünk szemtanúi. Azerbajdzsánt legegyértelműbben a térségben Törökország támogatta, valamint az azeri-török szövetséghez húzott Grúzia, amelynek mind a mai napig megoldatlan szeparatista konfliktusa áll fenn Oroszországgal (Abházia és Dél-Oszétia kapcsán). Viszont egyértelműen Örményországot támogatta a 2010-es évekig Oroszország és érdekes módon Irán is (az Iránban számottevő azeri kisebbség jelenléte Azerbajdzsán és a perzsa teokrácia között inkább mindig is feszültséget okozott. Irán és Azerbajdzsán között egy másik feszültségóc alapvetően gazdasági természetű és a Kaszpi-tenger delimitálásával kapcsolatos vitához kötődik. [20]

Az azeri-török-grúz és örmény-orosz-iráni „stratégiai háromszögek” szembenállásával jellemezhető status quo-t viszont alapjaiban forgatta fel az azeriek 2020-as villámháborúja. Az azeriek évtizedeken keresztül tudatosan készültek a visszavágásra, és az olajjödelmekből ambíciózus fegyverkezési programot hajtottak végre. [21] Ilham Alijev elnök 2001-ban megörökölte apja elnöki székét és két évvel később kijelentette, hogy „Azerbajdzsán védelmi költségvetése nagyobb volt, mint a teljes örmény büdzsé”. Abban az évben a FÁK tagállamok közül GDP arányosan valóban Azerbajdzsán fordította a legtöbbet katonai kiadásokra. [22] Az erőviszonyok eltolódását érzékelve a konfliktusban addig inkább az örmények pártját fogó Oroszország igyekezett gesztusokat tenni az azeri vezetés felé, különösen

miután Örményországban 2018-ban egy ottani „színes forradalom” a relatív nyugatbarát Nikol Pasinján elnököt juttatta a hatalomba.

Az oroszok kegyeiből kihulló hárommilliós, szegény és elszigetelt Örményország így a konfliktus előestéjén meglehetősen magára maradt, az azeriek pedig az azóta Ukrajnában is bizonyító Bajraktar drónok segítségével pedig kevesek által várt katonai áttörést értek el. Az azeri erők visszafoglalták a szakadár köztársaság legnagyobb részét, a Sztyepanakert körüli örmény enklávét Örményországgal való összeköttetése pedig immár az ott állomásozó mintegy 2000 orosz békefenntartó jóindulatán múlik. [23] Az ifjabb Alijev számára elsöprő népszerűséget hozó 2020-as elsöprő háborús győzelem nyomán tehát a Kaukázusban a hatalmi erőegyensúly egyértelműen eltolódott a TÁSZ-ban reprezentált török államok javára. Könnyen lehet, hogy a török-azeri szövetség pozíciói az orosz-ukrán háború nyomán tovább erősödnek majd a térségben.

Üzbegisztán

Üzbegisztán – avagy a TÁSZ Magyarországi Képviselőtársaság új szerű, kissé szokatlan – bár az üzbég nyelvű névalakhoz kétségtelenül közelebb álló írásmódjában „Özbekisztán” – a maga harmincmillió népeisével a posztszovjet közép-ázsiai térség legnépesebb és katonailag is legerősebb állama. Határai között találhatjuk a régió legjelentékenyebb egykori civilizációs központjait (Szamarkandot, Buharát és Kokandot). A cári, valamint a szovjet időszakban is Taskent volt a Turkesztáni főkormányzás fővárosa, majd a későbbiekben szovjet Közép-Ázsia legfontosabb adminisztrációs és logisztikai központja. Így tehát Kazahsztán mellett, minden bizonnyal Üzbegisztán aspirálhat a legnagyobb eséllyel a regionális vezető szerepre a közép-ázsiai köztársaságok közül. Így – bár nem volt a szervezet alapítói között – ma már Törökország mellett népeiségét és politikai súlyát tekintve a TÁSZ talán második legtekintélyesebb tagállamának tekinthető. Azonban sokan úgy érezték, hogy legalábbis az ország függetlenségének első 25 évében Iszlom Karimov elnöksége alatt, ez a potenciál nagyobb részt kiaknázatlan maradt. Abban elemzői konszenzus uralkodik, hogy Karimov elnöksége alatt Üzbegisztán lényegében egy represszív rendőrállam volt, a szakértők

a világ egyik leginkább elnyomó politikai diktatúrájaként tartották számon a Karimov rezsimet. [24] A belpolitikában közép-ázsiai mércével is drákóian szigorúnak számító Karimov-kormány a külügyek terén is meglehetősen elzárkózó politikát folytatott: az ország Türkmenisztánhoz hasonlóan igyekezett távol tartani magát a szuverenitását esetlegesen csorbító regionális integrációktól, a multilaterális együttműködések helyett a rezsim kétoldalú államközi kapcsolatokat preferálta.¹⁹ [25] A 2016-ban elhunyt Karimov elnök örökébe lépő Savkat Mirzijojevet – az elhunyt államfő addigi miniszterelnökét – sokan egy súlytalan átmeneti figurának tartották [26] de Mirzijojev politikailag meglepően autonóm és kezdeményező aktornak bizonyult, aki nem csak saját személyi hatalmát konszolidálta rövid idő alatt sikeresen, de széles horizonton látott hozzá a Karimov-rendszer megreformálásának.

Politikai, de még inkább gazdasági téren az új elnök liberalizáló, piacbarát reformokat vezetett be (amelyek ugyanakkor nem eredményezték az üzbég politikai rendszer demokratizálódását, az változatlanul a végrehajtó hatalmi ág túlsúlyával jellemezhető elnöki diktatúra maradt). Mirzijojev beiktatását követően 2016 szeptembere és decembere között több ezer elítélt számára az amnesztiát rendelt el, köztük olyan politikai foglyok is szabadultak, mint az 1999 óta raboskodó Muhammad Bekjanov újságíró. [27] A Riporterek Határok Nélkül nemzetközi szervezet jelentése szerint a jelenlegi üzbég rezsim a korábbiaknál lényegesen szélesebb teret enged a médiaszabadságnak, ellenzéki médiumok már olyan érzékeny témákról is beszámolhatnak, mint például kormányzati korrupció és külföldi újságírókat beengednek az országba. [28] 2018 februárjától általánosságban is megkönnyítették a külföldi állampolgárok beutazását (immár 65 államból, többek között Magyarországról is vízummentesen lehet beutazni turisztikai céllal 30 napot meg nem haladó időtartamra), az üzbég állampolgárok számára pedig megszüntették a kiutazási vízum még szovjet korszakból örökölt terhes adminisztratív kötelezettségét. [29]

---

¹⁹ Üzbegisztán azon kevés országok egyike melyek még nem tagjai a Kereskedelmi Világszervezetnek (WTO). Elhúzódó tárgyalások végeztével Üzbegisztán egyelőre szintén csak megfigyelői státuszt tart fenn az Eurázsiai Gazdasági Unióban. Mint ahogy 2012-ben visszavonta részvételét a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetéből, ráadásul már másodszorra, miután 1999-ben már egyszer felfüggesztette tagságát, majd 2005-ben újból belépett a szervezetbe.

A gazdasági liberalizációt tekintve a Mirzijojev-kormány ezen a téren is komoly eredményeket könyvelhetett el. 2017 szeptemberében már egy régóta várt lépésként konvertibilissé tették az üzbég nemzeti valutát, a szomot. A hirtelen támadt megnövekedett készpénz igény-nyel az üzbég bankrendszer nem egykönnyen tudott megbirkózni, de a valutareform elsősorban a feketepiacnak jelentett súlyos csapást. [30] 2019-ben a Mirzijojev kormányzat bejelentette még 240 állami vállalat magánosítását, ezzel az állami vállalatok számát mintegy 50%-kal tervezték csökkenteni. A külföldi működő tőkebefektetések a privatizációs hullám megindulása óta, csaknem megnégyszereződtek az országban. A liberalizáció látványos eredményei hatására a *The Economist* magazin 2019-ben, éves jelentésében egyenesen Üzbegisztánnak ítélte az „Év Országá” címet, mint amelyik a világ országai közül a legtöbbet lépett előre a politikai és gazdasági reformok terén. [31] A privatizációs hullám során például a magyar OTP Bank is jelentősebb akvizíciót tervezett Üzbegisztánban, de végül is az Ipoteka Bankban történő többségi részesedés megvásárlása egyelőre úgy tűnik az orosz ukrán háború miatt halasztást szenved. [32]

A belpolitikai és gazdasági reformok mellett Mirzijojev elnök nagyszabású külpolitikai nyitásra is kezdett. Ez első körben a korábbiaknál sokkal proaktívabb és konstruktívabb szomszédságpolitikát jelentett. Mirzijojev hivatalba lépését követően látogatást tett Türkmenisztánban és Kazahsztánban, a türkmén és kazah államfőkkel fontos kétoldalú megállapodásokat kötött. Talán még inkább figyelemre méltó eredmény, hogy Mirzijojev elnök kezdeményezésére jórészt rendezték az Üzbegisztán, valamint Kirgizisztán és Tádzsikisztán közötti határvitákat: felszámolták a határok mentén még Karimov idejében telepített aknazárat, illetve nagyrészt elvégezték a vitatott határszakaszok demarkációját.²⁰ [33]

Abdulaziz Kamilov üzbég külügyminiszter 2021 októberében még az afganisztáni tálib kormányzatnál is tett látogatást. [34] Üzbegisztán a bilaterális kapcsolatépítésen túl, az utóbbi időben a multilaterális

---

20 Mindez annak a fényében különösen nagy eredménynek tűnik, hogy Kirgizisztán és Tádzsikisztán között 2021 áprilisában, majd 2022 januárjában is több tucat halálos áldozatot követelő határmenti összetűzések robbantak ki, dacára annak, hogy a két ország elvileg katonai szövetséges: mindketten tagállamai az orosz vezetésű Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének, Tádzsikisztán ugyanakkor a Türk Államok Szervezetének együttműködésnek nem részese. [35]

együttműködésekben is aktivizálta magát. Az ország intenzív, igaz, régóta húzódo tárgyalásokat folytat a WTO csatlakozásról. [36] Az orosz vezetésű Eurázsiai Gazdasági Unióban szintén meglehetősen tárgyalások után, végül csak a megfigyelő státuszú részvételt szavazta meg az üzbég parlament. A szintén oroszok dominálta CSTO védelmi együttműködéséhez való újbóli csatlakozása az országnak pedig egyelőre nincs napirenden. Mindez erősítheti azt a kilencvenes évek óta meglévő percepciót miszerint a közép-ázsiai köztársaságok közül Üzbegisztán maradt talán a legtávolságtartóbb Moszkvával szemben. Ennek fényében még talán nagyobb a jelentősége viszont a TÁSZ-hoz (akkor még Türk Tanács) teljes jogú tagként való csatlakozásuknak. A Közép-Ázsiában sok szempontból regionális vezető szerepre predestinált Üzbegisztán tehát egyértelműen inkább a türk együttműködést részesíti előnyben az orosz orientációval szemben.

Kazahsztán és Kirgizisztán

Kazahsztán és Kirgizisztán, a két nyelvileg és etnikailag egymáshoz nagyon közel álló testvérnemzet – akik a török nyelvek északi ún. kipscak ágához tartoznak a volgai tatárokkal együtt – geostratégiai pozíciója Üzbegisztántól annyiban mindenképpen eltér, hogy ez a két TÁSZ tagország mélyen integrált az orosz gazdasági és szövetségi rendszerekben. Egyaránt tagja az Eurázsiai Gazdasági Uniónak, valamint az orosz dominanciájú „ellen NATO-ként” is aposztrofálható orosz katonai szövetségnek a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének (Collective Security Treaty Organization – CSTO). A CSTO-nak tagja egyébként még a perzsa nyelvű Tádzsikisztán is, ennek a három közép-ázsiai utóállamnak a területén Oroszország katonai bázisokat is fenntart.²¹ Kazahsztán sok szempontból különösen sérülékenynek tűnik Oroszországgal szemben. Egyrészt az óriási, India méretű, de kevesebb mint húszmillió lakost számláló Kazahsztán etnikailag megosztott ország, az ország nagyvárosaiban, illetve északi,

---

21 Többek között Kazahsztánban a Balkhas tó melletti Szarü-Sagan radarbázist, Kirgizisztánban a CSTO terrorista ellenes műveleti egységének otthont adó kanti légitámaszpontot és az Isszik-Kul tó mellé települt karakoli torpedó tesztelő bázist, Tádzsikisztánban pedig számos szárazföldi bázis mellett egy egészen speciális Okno (Ablak) fedőnevű katonai műholdmegfigyelő állomás is működik [37]

észak-keleti Szibériával határos régióiban jelentős egy tömbben élő orosz kisebbség található. [38] Ilyen szempontból, tehát Kazahsztán helyzete kísértetiesen hasonlít Ukrajnához. Ugyanakkor azt is tegyük hozzá, Kazahsztán számára az orosz orientáció alternatívájaként nem az euroatlanti pólus, hanem Kína jöhet inkább számításba, amely viszont úgy tűnik még az orosz-ukrán háború idején sem kíván Oroszországgal konfrontálódni. Az orosz pozíciók Ukrajnánál tehát Kazahsztánban egyelőre sokkal biztosabbnak tűnnek, olyannyira, hogy az új kazah elnök Kasszim-Zsomart Tokajev a 2022 januárjában sokak számára teljes váratlansággal kirobbanó, nem annyira politikai, mint inkább gazdasági-szociális zavargások idején csak a CSTO csapatainak behívásával tudta helyreállítani hatalmát. [39]

2022-es „forradalom véget vetett az első elnök, Nurszultan Nazarbajev 2019-es lemondása után fennálló sajátos kettős hatalomnak. Nazarbajev, aki az üzveg Karimovhoz hasonlóan saját szovjet köztársaságának utolsó pártfőtitkárából avanszált a független Kazahsztán elnökévé. A „liberális autokratából” egyre kínosabb személyi kultusszal övezett „örökös elnökké” váló Nazarbajev 2019-ben váratlanul lemondott az államfői hivatalról. Sokak szerint azonban ez nem jelentette valódi távozását a politikából, csak inkább a napi politikai ügyektől való háttérbe húzódást: Nazarbajev megmaradt a legfontosabb stratégiai döntések felett örökdő Nemzetbiztonsági Tanács élethossziglani elnökének. Utódja pedig, Nazarbajev korábbi lojális kádere, Kasszim-Zsomart Tokajev, első intézkedésével, meglehetősen szervilis gesztusként nagy elődje után Nurszultanra változtatta a főváros Asztana addigi nevét. [40]

Ennek ellenére a Tokajev-Nazarbajev tandem a színpalak mögött nem működhetett korántsem súrlódás mentesen. A 2022 januári forradalomnak volt olyan olvasata is, hogy esetleg a Nazarbajev klán szította az elégedetlenséget Tokajevvel szemben. Ha volt is ilyen szándék, az események végkimenetelét tekintve sokkal inkább úgy tűnik a Nazarbajev bábjának tartott új elnöknek sikerült leszámolnia a „réggi gárdával”. Nazarbajevet megfosztották minden addigi tisztségétől – és úgy tűnik informális hatalmától is. Megkezdődött az államapparátus és a politikai rendszer „nazarbajevtalanítása” is. [41] A még mindig inkább az első elnökhöz lojális kádereket, mint például Karim Masszimovot a titkosszolgálat befolyásos vezetőjét leváltották, a Nazarbajevet övező személyi kultuszt is fokozatosan felszámolják

(ennek majd egy fontos szimbolikus mérföldköve lehet, ha esetleg a főváros visszakapja az Asztana nevet). Igaz, mint a fentiekben is említettem, Tokajev csak a CSTO intervenciójának köszönhetően tudta konszolidálni hatalmát. Ezért is érinthette felettébb kínosan Tokajevet a 2023 február 24-én kirobbant orosz-ukrán háború, ahol a kazah vezetés egyelőre óvakodott katonai szövetségesük, Oroszország melletti határozott kiállástól: bár Kazahsztán az ENSZ közgyűlésen az Oroszországot elítélő szavazáson a többi közép-ázsiai köztársasághoz hasonlóan tartózkodott, de nem küldött csapatokat, még szimbolikus mértékben sem Ukrajnába, a Tokajev hatalmát egy hónappal előtte megmentő Oroszországnak. Kazahsztán szintén nem részesítette diplomáciai elismerésben a szakadár Donyecki és Luhanszki Népköztársaságokat. [42]

Érdekes módon az egyetlen közép-ázsiai vezető, aki nyíltan támogatásáról biztosította Putyint az orosz invázió kapcsán, nem volt más, mint Kirgizisztán új populista elnöke Szadir Zsaparov akit 2020-ban pont olyan jellegű utcai zavargások röpitettek az elnöki székbe, mint amelyeket 2022 januárjában Kazahsztánban az orosz (CSTO) intervenció során levertek. [43] Kirgizisztán Kazahsztánhoz hasonlóan a régió kulturálisan leginkább russzifikált állama. Kazahsztán mellett a közép-ázsiai köztársaságok közül Kirgizisztán integrálódik legszorosabban az orosz szövetségi rendszerbe: a kirgizek a CSTO mellett az Eurázsiai Gazdasági Uniónak is tagjai. Ennek ellenére a szénhidrogénekben szegény, de vízi energia potenciálban gazdag Kirgizisztán a függetlenség elnyerése óta mindig is valamennyire kilógott a közép-ázsiai, politikailag viszonylag stabil elnöki diktatúrák sorából. Kirgizisztánban eddig összesen már háromszor, 2005-ben, 2010-ben és legutoljára 2020-ban erőszakos forradalmi zavargások döntötték meg a regnáló elnökök hatalmát.

A 2010-es forradalom után az ország mélyreható alkotmányreformon ment keresztül és a közép-ázsiai köztársaságok közül egyedülként parlamentáris, a gyakorlatban inkább félprezidenciaális kormányformát vezettek be. [44] A kirgiz demokrácia azonban a „parlamentáris kísérlet” mintegy egy évtizede alatt sem tudott sikeresen konszolidálódni. A széleskörű visszaélések által kísért 2020-as választásokat ismét erőszakos zavargások követték, a megbuktatott elnök Szuronbaj Dzsinsbekov börtönéből, az utcai tömegek által pajzsra emelt Szadir Zsaparov lett a miniszterelnök, majd 2021 januárjától

megválasztott államfő is. A 2021 január 21-én megtartott előrehozott elnökválasztásokon Zsaparov hanem is elsőprő (mindössze 39%-os) részvétel, de elsőprő többség mellett (a 16 induló között a leadott szavazatok 79%-át szerezte meg), megerősítést nyert pozíciójában. Az elnökválasztásokat népszavazás is kísérte, ahol a polgárok arról is dönthettek, hogy a parlamentáris kormányformát fel kívánják-e váltani a Dzsaparov által szorgalmazott elnöki modellel. A prezidenciális kormányformához való visszatérést a voksoláson résztvevők több mint 80%-a támogatta. Az ezt követően kidolgozott új „hiperprezidenciális” alkotmányt egy újabb 2021 áprilisi referendumon is megerősítették. Az angol nyelvű sajtóban, némileg erőltetett szóviccel a konstitucionális helyett immár „kánstitucionális” jelzővel illetett kirgiz berendezkedésben egyértelműen ismét az államfő kezében koncentrálódik az érdemi döntéshozói hatalom. [45] A kirgiz politika tehát úgy tűnik visszasorol a közép-ázsiai személyközpontú elnöki rendszerek táborába, Zsaparovval pedig minden bizonnyal még jó darabig meghatározó szereplőként kell számolnunk a kirgiz belpolitikában.

Türkmenisztán

A sivatagos, ritkán lakott (hivatalosan ötmillió, de az elvándorlás miatt lehet, hogy már csak hárommillió), de szénhidrogénekben, mindenekelőtt földgázban igen gazdag Türkmenisztán politikai rendszerét a belpolitikában az extrém mértékű politikai represszió és a már-már ön maga karikatúrájába hajló „szultanisztikus” személyi kultusz jellemezte az utolsó pártfőtitkárból első elnökké avanszált Szaparmurat Nyijazov avagy Türkmenbasi „uralkodása” idején. [46] A hatalomgyakorlás jellegében, az sem hozott érdemi változást, hogy a 2006-ban elhunyt Türkmenbasitól korábbi egészségügyminisztere, személyi fogorvosa – és egyes nehezen ellenőrizhető híresztelések szerint törvénytelen fia – Gurbanguli Berdimuhammedov vette át az elnöki stafétát: hamarosan új államfőnek is aranyozott szobra magasodott a fővárosban. [47] A Berdimuhammedov éra az ország izolacionista, elzárkózó külpolitikájában sem hozott változást. Türkmenisztán a „pozitív semlegesség” még Türkmenbasi regnálása idején meghirdetett doktrínája [48] értelmében az ENSZ-en kívül

gyakorlatilag nem csatlakozik egyetlen másik multilaterális nemzetközi szervezethez. Ezért igen nagy szónak tekinthető, hogy az ország legalább megfigyelőként, de 2021-ben csatlakozott a Török Államok Szervezetéhez. Ezzel talán nem feltétlenül függ szorosan össze, de a „kvázi dinasztikus” hatalmi utódlás eközben már Észak-Koreához hasonlóan Türkmenisztánban is a harmadik generációjához érkezett. Gurbanguli Berdimuhamedov elnök ugyanis némileg váratlanul lemondott legidősebb fia Serdar javára. [49]

Korai lenne még megmondani, hogy a hatalmi generációváltás járhat-e számottevő bel és/vagy külpolitikai nyitással, mivel az idősebb Berdimuhamedov még a Szenátus elnöke maradt, így egy Nazarbajev-Tokajev pároshoz hasonló elnöki tandem lehetősége sem kizárható.

Összegzés

A Török Államok Szervete meglátásom szerint egy növekvő fajsúlyú kormányközi lehet a jövőben. Az orosz-ukrán háború nyomán Oroszország várhatóan fokozódó mértékű nemzetközi elszigetelődésével a közép-ázsiai türk nyelvű köztársaságok számára is felértékelődhet a török nexus szerepe. A török-azeri tandem javára a Kaukázusban is egyértelműen eltolódott a regionális hatalmi egyensúly. A TÁSZ tagállamai többségükben bár belpolitikai szempontból stabilnak tekinthetők, de mégis dinamikus átalakulási folyamatok zajlanak bennük. Gazdasági és geostratégiai szempontból pedig Európa számára Oroszország mellett hosszabb távon fontos alternatív szénhidrogénkitermelő, illetve tranzit országgént jöhetnek szóba. A türk kapcsolatrendszer a magyar külpolitika is érezhetően kiemelt jelentőséggel kezeli az utóbbi években: erről tanúskodik többek között a budapesti TÁSZ képviselő mellett, a visegrádi régióból mi rendelkezünk Közép-Ázsiában a legtöbb nagykövetséggel (Asztana és Taszent után 2020 óta Biskekben is). Magyarország és TÁSZ tagállamok külkapcsolatainak fejlődése viszont már egy következő önálló tanulmány témája lehetne.

Hivatkozások

1. Egeresi, Z. (2021). Mire használható Magyarország megfigyelői státusza a Türk Tanácsban? Budapest. *Külügyi és külgazdasági Intézet 4:1*
2. Uo.
3. Türk Államok Szervezete Magyarországi Képviseleti Irodája <http://www.turkkon.hu/HU/> (letöltve: 2022.05.01.)
4. Gyene, P. (2021). Mire használható Magyarország megfigyelői státusza a Türk Tanácsban? Budapest. *Külügyi és külgazdasági Intézet 4:1*
5. Calamur, K. (2016). The Overturning of the Ergenekon Convictions in Turkey. *The Atlantic* <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/04/turkey-ergenekon-overtured/479289/> (letöltve: 2022.05.01.)
6. *The Guardian* (2017). Turkey referendum: Erdogan wins vote amid dispute over ballots – as it happened. <https://www.theguardian.com/world/live/2017/apr/16/turkey-referendum-recep-tayyip-Erdogan-votes-presidential-powers> (letöltve: 2022.05.01.)
7. *BBC News* (2019). Erdogan's party suffers blow after Istanbul re-run poll defeat. <https://www.bbc.com/news/world-europe-48739256> (letöltve: 2022.05.01.)
8. Brzezinski, Z. (1998). *The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*. New York: Basic Books, 41. doi 10.4236/jamp.2016.42042 (letöltve: 2022.05.01.)
9. Egeresi, Z. (2019). *Neo-Ottomanist Hegemonic Order and its Implications on Ankara's Foreign Policy in the Balkans*. PhD Dissertation, Budapest Corvinus Egyetem. doi 10.14267/phd.2019026
10. Rashid, A. (2002): *Withdrawn Jihad. The Rise of Militant Islam in Central Asia*. Yale University Press. New Haven, London
11. Csurgó, D. (2022). Az Oroszország és a Nyugat közötti kötél-tánc igazi mestere: Erdogan. *444. hu* <https://444.hu/2022/04/10/az-oroszorszag-es-a-nyugat-kozotti-koteltanc-igazi-mestere-Erdogan> (letöltve: 2022.05.01.)
12. Kozma, T. (2021). Mire használható Magyarország megfigyelői státusza a Türk Tanácsban? *Külügyi és külgazdasági Intézet 4:1*, Budapest

13. Cooley, A. (2012). *Great games, local rules : the new great power contest in Central Asia*. Oxford University Press, Oxford, New York
14. Sadri, A. H. – Entessar, N. (2009). Iranian–Azeri Dynamic Relations: Conflict and Cooperation in Southern Caucasus. *Rivista di Studi Politici Internazionali*, 76(1), 69.
15. Mammadov, I. (2009). *The Geopolitics of Energy in the Caspian Sea Region: the Challenges Faced by Azerbaijan*. Edwin Mellen Press, Lewiston – New York. 46.
16. Cornell, S.E. (2011). Azerbaijan since Independence. Armonk–New York: M.E. Sharpe, 203. <https://doi.org/10.4324/9781315706221> (letöltve: 2022.05.01.)
17. Uo.
18. Lynch, D. (2001): Managing Separatist States: An Eurasian Case Study. *Institute for Security Studies – Western European Union Occasional Papers*, No. 32.
19. Cornell (2011) 77.
20. Gyene, P. (2012). Azerbajdzsán: játékos vagy sakkfigura a „nagy játszmában”? *Külgügyi Szemle*, 2012 ősz, 147.
21. Hackett, J. (szerk.): The Military Balance 2011. *International Institute for Strategic Studies*, 87.
22. Ghazinyan, A. (2011). „Buildup to No Good: Azerbaijan Military Spending Ratio Highest in CIS”. ArmeniaNow.com http://www.armenianow.com/commentary/analysis/33855/azerbaijan_increases_military_expences (letöltve: 2022.05.01.)
23. Bar, H. (2020): Russian Peacekeepers Head to Nagorno-Karabakh After Peace Deal. *The Moscow Times* <https://www.themoscowtimes.com/2020/11/10/russian-peacekeepers-head-to-nagorno-karabakh-after-peace-deal-a71997> (letöltve: 2022.05.01.)
24. Melvin, N. (2000). *Uzbekistan: Transition to Authoritarianism on the Silk Road*. Amsterdam: Harwood Academic Publishers. doi <https://doi.org/10.4324/9780203645611> (letöltve: 2022.05.01.)
25. Asiryan, A. (2019). New Faces, Old Patterns in Uzbekistan’s Foreign Policy. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2019/08/new-faces-old-patterns-in-uzbekistans-foreign-policy> (letöltve: 2022.05.02.)

26. Abdurasulov, A. (2016). After Karimov: How does the transition of power look in Uzbekistan? *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-37608869> (letöltve: 2022.05.02.)
27. Doody, J. (2019). Uzbekistan: Reforms Underway, but Democracy Still Out of Reach. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2019/08/uzbekistan-reforms-underway-but-democracy-still-out-of-reach/> (letöltve: 2022.05.02.)
28. *Riporters Without Borders* (2020). Uzbekistan. Thaw under way. <https://rsf.org/en/uzbekistan> (letöltve: 2022.05.02.)
29. Putz, C. (2019). Uzbekistan Abolishes Exit Visa System. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2019/01/uzbekistan-abolishes-exit-visa-system/> (letöltve: 2022.05.02.)
30. *Eurasianet.org* (2017). Uzbekistan Returns to Currency Convertibility, Delivers Blow to Black Market. <https://eurasianet.org/uzbekistan-returns-to-currency-convertibility-delivers-blow-to-black-market> (letöltve: 2022.05.02.)
31. *The Economist* (2019). Which nation improved the most in 2019? <https://www.economist.com/leaders/2019/12/21/which-nation-improved-the-most-in-2019> (letöltve: 2022.05.02.)
32. *Napi.hu* (2022). Régóta várt lépést halasztana el az OTP a háború miatt? <https://www.napi.hu/tozsdek-piacok/uzbegisztan-ipoteka-bank-felvasarlas-az-otp-halasztana-a-haboru-miatt-orosz-ukran-csanyi-sandor.750247.html> (letöltve: 2022.05.02.)
33. Baumgartner, P. (2017). Tug-Of-War: Uzbekistan, Kyrgyzstan Look To Finally Settle Decades-Old Border Dispute. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. <https://www.rferl.org/a/uzbekistan-kyrgyzstan-resolving-decades-old-border-dispute/28918059.html> (letöltve: 2022.05.02.), Putz, C. (2020). Uzbekistan Reportedly Completes Demining Work on Tajik Border. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/01/uzbekistan-reportedly-completes-demining-work-on-tajik-border/> (letöltve: 2022.05.02.9.)
34. *Eurasianet.org*. (2021). Uzbekistan foreign minister jets into Afghanistan for talks <https://eurasianet.org/uzbekistan-foreign-minister-jets-into-afghanistan-for-talks> (letöltve: 2022.05.02.)
35. *RFE/RL's Kyrgyz Service RFE/RL's Tajik Service* (2022): Cease-Fire Halts Deadly Clashes Along Kyrgyz-Tajik Border. <https://www.rferl.org/a/kyrgyz-tajik-border-shootout-batken/31674508.html> (letöltve: 2022.05.02.)

36. Hashimova, U. (2020). Uzbek Parliament Approves EAEU Observer Status. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/05/uzbek-parliament-approves-eaeu-observer-status/> (letöltve: 2022.05.02.)
37. Klein, M. (2009). *Russia's Military Capabilities*. Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin
- Podvig, P. (2002). History and the Current Status of the Russian Early Warning System. *Science and Global Security*, Vol. 10. doi 10.1080/08929880290008395
38. Olcott, M. B. (2010). *Kazakhstan: Unfulfilled Promise? Carnegie Endowment For International Peace*. 238.o. doi <https://doi.org/10.2307/j.ctt6wpkdj>
39. Putz, C. (2019). CSTO Deploys to Kazakhstan at Tokayev's Request. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2022/01/csto-deploys-to-kazakhstan-at-tokayevs-request/> (letöltve: 2022.05.03.)
40. Lillis, J. (2019). Kazakhstan: A President Called Tokayev. A Future Called Nursultan". *Eurasianet.org*, <https://eurasianet.org/kazakhstan-a-president-called-tokayev-a-future-called-nursultan> (letöltve: 2022.05.03.)
41. Putz, C. (2022) Nur Otan No More? Kazakhstan's Ruling Party Rebrands as 'Amanat'. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2022/03/nur-otan-no-more-kazakhstans-ruling-party-rebrands-as-amanat/> (letöltve: 2022.05.03.)
42. Hashimova, U. (2022). Ukraine: The View From Central Asia. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2022/03/ukraine-the-view-from-central-asia/> (letöltve: 2022.05.03.)
43. Putz, C. (2020): From Prison to Parliament: Meet Kyrgyzstan's New Prime Minister. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/10/from-prison-to-parliament-meet-kyrgyzstans-new-prime-minister/> (letöltve: 2022.05.03.)
44. Gyene, P. (2013). A kirgiz parlamentáris kísérlet perspektívái – egy deviáns eset vizsgálata. *Politikatudományi Szemle*, 22(01)
45. Putz, C. (2020): What's in Kyrgyzstan's Proposed 'Khanstitution'? *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/11/whats-in-kyrgyzstans-proposed-khanstitution/> (letöltve: 2021.12.01.)
46. Nicholas Kunysz (2012): From Sultanism to Neopatrimonialism? Regionalism within Turkmenistan. *Central Asian Survey*, 31(1) doi <https://doi.org/10.1080/02634937.2012.649582> (letöltve: 2022.05.01.)

47. *Radio Free Europe/ Radio Liberty*: Turkmen President Honors Himself With Giant Gold Horse Statue <https://www.rferl.org/a/turkmen-president-gold-horse-statue/27035775.html> (letöltve: 2022.05.04.)
48. Peyrouse, S. (2012). Turkmenistan: strategies of power, dilemmas of development. M. E. Sharpe, Armonk, New York doi <https://doi.org/10.4324/9781315698571> (letöltve: 2022.05.01.)
49. Putz, C. (2022): A New Berdimuhamedov Will Soon Be Turkmenistan's President. *The Diplomat* <https://thediplomat.com/2022/03/a-new-berdimuhamedov-will-soon-be-turkmenistans-president/> (letöltve: 2022.05.04.)

Publikálás a *Business & Diplomacy Review* folyóiratban

A Folyóirat az alábbi témákhoz kapcsolódó kéziratokat fogad be lektorálásra:

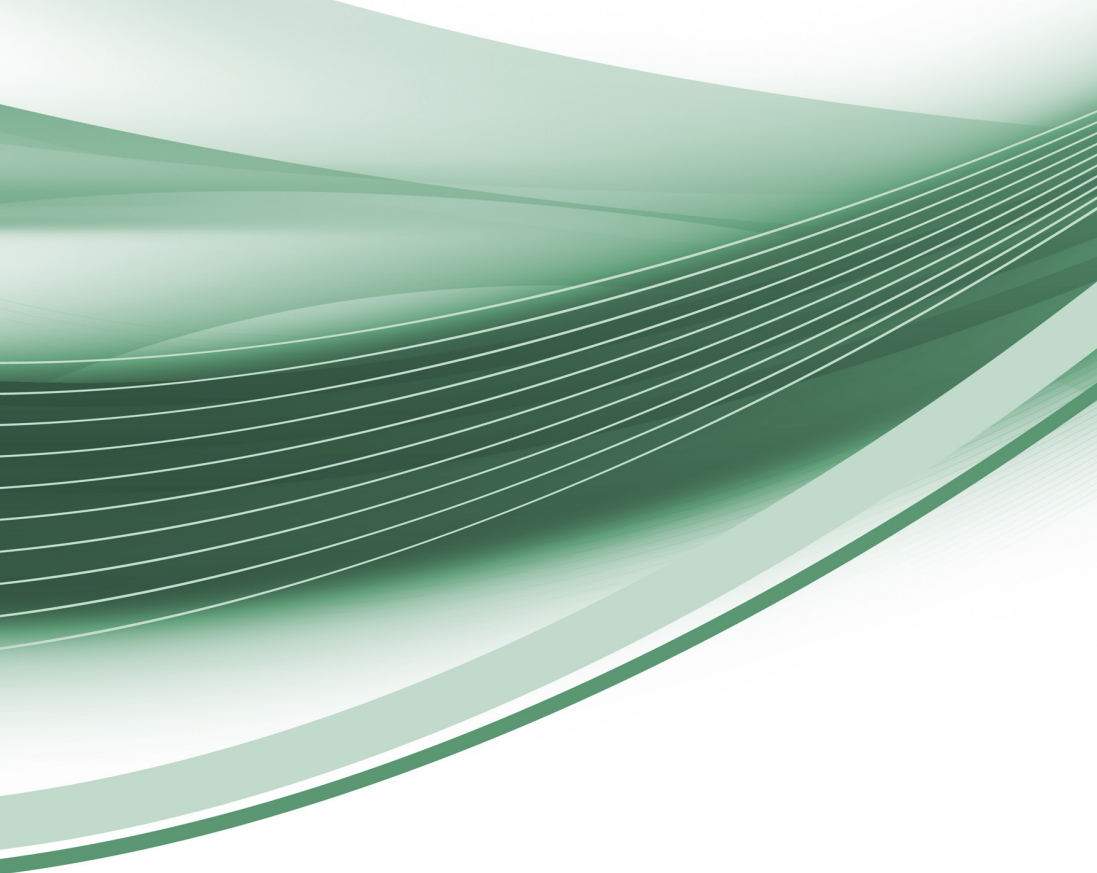
- gazdaság,
- kereskedelem,
- pénzügyek,
- nemzetközi kapcsolatok,
- diplomácia,
- nemzetközi kommunikáció
- társadalomtudományok;
- közgazdasági tudományok.

A tanulmány absztraktja minden esetben angol nyelvű. A tanulmány magyar vagy angol nyelvű, amelynek terjedelme 30 000–40 000 leütés (az absztrakttal együtt).

A kéziratok előzetes befogadásának feltételei:

- a kézirat és annak szerzői megfelelnek a Folyóirat etikai szabályainak;
- a kézirat, illetve ahhoz tartalmában nagyon hasonló tanulmányt még nem publikáltak;
- a benyújtott kézirat megfelel a formai követelményeknek.

A Folyóirat a szerzőknek tiszteletdíjat nem fizet. A Folyóirat minden egyes befogadott kézirat esetében kettős vaklektorálást alkalmaz, ami azt jelenti, hogy az anonimalizált anyagot a szerzők által nem ismert lektorok értékelik. A Folyóirat csak abban az esetben fogad be kéziratot publikálásra, ha azt mind a két vaklektor publikálásra ajánlja, és vaklektor(ok) által kért javításokat/kiegészítéseket a szerző(k) végrehajtotta/ák. Amennyiben az egyik lektor javításokkal publikálásra ajánlja a kéziratot, míg a másik nem, akkor a javítások után a témában jártas újabb vaklektornak kell értékelnie az anyagot. Akkor minősül egy tanulmány tartalmában nagyon hasonlóknak egy korábbi tanulmányhoz képest, ha azok egyezősége 60% felett van. A szerzők minden egyes esetben kötelesek a vaklektorok által írt kifogásokra/javaslatokra tételesen írásban reagálni.

Kiadja: Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest

ISSN 3004-0116
HU ISSN 3004-0116